THESIS MEDICA INAUGURALIS, DE

Physiologia et Pathologia Dentium Eruptionis:

QUAM,
ANNUENTE SUMMO NUMINE,
Ex Auctoritate Reverendi admodum Viri,
D. GULIELMI ROBERTSON, S. S.T.P.
ACADEMIÆ EDINBURGENÆ Praefecti;
NEC NON
Amplissimi SENATUS ACADEMICI consensu,
Et nobilissimae FACULTATIS MEDICÆ decreto,
PRO GRADU DOCTORATUS,
SUMMISQUE IN MEDICINA HONORIBUS AC PRIVILEGIIS
RITE ET LEGITIME CONSEQUENDIS;
Eruditorum examini subjicit

SEGUINUS HENRICUS JACKSON,
ANGLO-BRITANNUS,
Societatis Medicae Edinensis Sodalis,
Nec non
Societatis Physico-Chirurgicae Edin. Soc. Hon.

Ad diem 24. Junii, hora locoque solitis.

'Naturae imperio gemimus, cum funus adultae
'Virginis occurrit, vel terra clauditur infans,
'Et minor igne rogi.' JUV. SAT. XV. l. 138.

EDINBURGI:
Apud BALFOUR et SMELLIE,
Academiae Typographos.

M,DCC,LXXVIII.

Patrum Optimo

RADULPHO JACKSON,

LONDINI,

in Re Medica

Diu multum verſato,

Laudibuſque meritiſſimis

eam adhuc facienti,

SEGUINUS HENRICUS JACKSON,

Filius devinctiſſimus,

S. P. D.

Quando, et beneficiorum tuorum, in me, uſque a cunabulis, largiter collatorum, et indignitatis meae, haud immemor ſim; quando occaſiones plurimas, in arte medica ſcientiam aſſequendi, mihi ab egregia tua indulgentia conceſſas, recenſeam; vereor, ne Tibi, Virorum amiciſſime ſemperque colende, quae debeo minus impendam. Boni tamen accipias exigua, quae ſuadent occaſio, obſequium, et reverentia, pergrati animi teſtimonia. Tibi etiam, Genitor chariſſime, haſce ſtudiorum, quales quales ſunt, primitias, humillime dare et dedicare decrevi, benevolentia tua, eheu! non, adeo ut uterer, dignas. Quae in culpa ſunt emendato, redundant deleto, et ex ampla tua experientia, argumentum tam momentoſum, quam propter temporis anguſtiam imperfectum, ad umbilicum ducito. Sic eris mihi maximus Fautor.

V A L E.

THESIS MEDICA

INAUGURALIS,

DE

Physiologia et pathologia Dentium Eruptionis.

PROOEMIUM.

OMNIS homo, qui generis humani patronus nuncupari, et felicitati consortium inservire cupit, pro viribus eniti debet, ad consilium tam optabile tam laudabile absolvendum. Spero igitur haud alienum fore, paucas generales praemittere observationes, quae ad hunc scopum pertinent.

 Deinde

Deinde de morbo quodam particulari dicemus.

Mundus ex individuis, eodem modo ut ex annulis catena, consistere videtur, inter quos deprehenduntur aliqui, qui muneribus majori copia fortunae, et, prae aliis, facultatibus animi insignioribus, innatis vel acquisitis, dotantur. Sic alter annulus altero fortior evadit.

Catalogo mortalium tam felicium et excultorum in principem locum teneri meretur medicorum tribus: Inter omnes eminent propter salutares labores. Procul dubio existimantur (vel existimari debent) generi humano utilissimi. Dum artem exercent, patriae benefacere et eam locupletare, aeque ac inter individuos amici officium praestare, queant. Illa florere debet a prospero eorum successu in praxi medicinae, dum hi laetitia exultant, vel quia a morbis defendantur, vel ad salutem restaurentur, vel quia saltem a calamitate doloris, et aegritudinum, et fortassis abjectae spei, solamen quoddam percipiant.

Postulent

Poſtulent aliqui, quae emolumenta patriam noſtram ditarent a proſpero medicinae eventu? Talibus quaeſtionibus reſpondere vellem, dicendo, majorem inde fieri numerum generis humani, et omnia naturae neceſſaria increviſſe. Sic enim habet praeclarus quidem auctor *: 'A raritate incolarum orietur procul dubio raritas penorum, et ſolum 'derelictum ejus fertilitatem perdet.'

In hocce modo hominum vaſtatio, a quavis cauſa, anteceſſor inediae fieret, de cujus horrendis effectibus tam multum pertimeſcere debemus, propter ejus proclivitatem ad corpus humanum ſic afficiendum, ut a febre contagioſa facile confligetur; et jam nunc haec cauſa a noſtro profeſſore celeberrimo Doctore Culleno, quaſi una cauſarum peſtis remotarum, exiſtimatur: 'Nam, ait ille, 'Populus, fame et frigore labefactus, ad 'cauſas plurimas exponitur, quae febrem 'contagioſam frequenter gignunt:' Sed, e contrario, quo numeroſiores ſunt agricolae, eo copioſiores fructus erint terrae.

Ad

* Rouſſeau.

Ad hafce cogitationes antea dictas gradatim deductus fum confiderando, artem medicinae, in manibus idoneis, magnopere opitulari, cum aliis ordinationibus neceffariis, ad nos, contra talem conditionem terribilem, protegendos, aptam effe, praecipue, fi feliciter exerceatur in morbis debellandis, qui ad aetatem infantiae mutae pertinent.

Si mors hominis unius focietati detrimentum adfert, quanto major deflenda eft jactura tot infantium inopum et demortuorum, qui, fi ab auxiliis eruditionis medicae tempeftivis fanati fuiffent, plurimos annos vixiffent, et utiles fierent ad patriae felicitatem et profperitatem promovendam?

Quantum igitur ex omnibus exoptari debet, artem medicam numerum lethorum in hacce aetate praematura occurrentium poffe attenuare. Et non poffum non in hoc loco mentionem facere, quamvis pauci funt ejus ignari, plures inter primum et tertium aetatis annos vitas amitti, quam in ulla pari periodo infra annum aetatis quadragefimum.

De-

Demonſtrant manifeſte haec et talia facta, quantum uniuſcujuſque interſit medici, arti ſalutiferae et opiferae ſummam attentionem dare, et non nugas de induſtria agere ad vitae humanae perniciem, et famae ſuae diſpendium, dum, eodem tempore, defectum literarum humanarum omnino arguit.

Magnopere deſideratum eſt a plurimis, ut attentio major morbis infantium adhibeatur, et praeſertim dentitioni ; quoniam, ut putat pars maxima hominum, morbis aliis infantulorum multis originem praebet.

Multum vereor hancce ſententiam veritate inniti, et uſu quotidiano confirmari. In praxi medicinae tyro, neque defendere, neque refellere eam conabor ; et talis quaeſtio prorſus a propoſito alienum eſſet.

Res, de quibus agitur in paginis ſequentibus, nunquam ab ullo auctore in partes diviſae vel ſyſtematice tractatae fuerunt : Ordinem igitur tali argumento accommodatum perſequar.

DENTITIO.

Arbitriis diverſis obnoxiae fuerunt diu et phyſiologia et pathologia dentium eruptionis ; et etiam hoc tempore ambigitur, ni fallor, an morbus exiſtimari poteſt. Tametſi plurimorum opinionibus congruum eſt, illam infantibus frequenter lethalem evaſiſſe : Et Arbuthnot effectus mortiferos tam magnopere credit, uſque adeo aſſerere, 'Partem 'infantulorum decimam, durante dentitione, 'mori.'

Quinimo, ex adverſo, ſentit Doctor Young, artis obſtetricae in hacce academia Profeſſor eminens, unum vix e viginti infantulorum dentientium plurimum pati, tam raro eſt dentitio dolore comitata : Necnon, inquit Doctor Cadogan, 'Nullum eſſe morbum, 'alioqui ſalute frui non poſſemus, durante 'vicennio, vel aliis verbis, donec omnes vi'cenarii vel amplius evaderant ; quoniam 'per maximam hujuſce temporis partem 'erumpunt dentes.'

Utut

Utut ingeniosus Cadogan dentium formationem in maxillis, eorum pro exitu per alveolos et gingivas, habuisse videtur. Posterior enim systematis statum, cui nomen dentitio dedimus, solummodo constituit, et qui dentium ab evolutione per maxillas plus minus evidens est.

Multum mihi arridet sententia quae sequitur, viz. quod dentitio nihil amplius existimari valeat, quam mutatio in oeconomia animali a natura stabilita, nihilominus morbidis affectionibus frequenter comitata; et igitur, talibus occurrentibus, dentitio difficilis a me nominata.

Æque consentaneum esset rationi praegnationem vel uterum impraegnatum, quasi morbum computare, ut credidit Sauvagesius; sed nemo, ni fallor, illius concedet opinionem: Nequaquam, aliquibus in casibus, oriuntur, ex hac corporis conditione, morbi totius systematis.

Argumentum in modo sequente tractare volumus; et imprimis paucas observationes anatomicas assignare tentabimus, quoniam, ut mihi

mihi evidenter apparet, tales ſunt perquam neceſſariae ad progreſſum dentitionis recte intelligendum.

I. Alveolorum formatio
II. Dentium formatio.
III. Definitio
IV. Hiſtoria
V. Diagnoſis
VI. Cauſae remotae
VII. Cauſa proxima
VIII. Rationes ſymptomatum
IX. Prognoſis
X. Prophylaxis
XI. Conſilia curatoria
XII. Concluſio.

(III.–XI.: Morbi.)

Ad capita in ordine conſideranda nunc progrediamur.

I. FORMATIO ALVEOLORUM.

Periodo valde praecoci obſervari queant rudimenta proceſſus alveolaris primordialia.

Principio

Principio ſub forma fodinae longitudinalis ſolum comparet, et in foetu trimeſtri notanda eſt haecce ſtructura. Videtur illo tempore, in parte arteriori, profunda et anguſta, et dum retrorſum extenditur minime profunda et diffuſior fit. Non hac aetate in cavernas, alveolos dictas, dividitur, ſed notantur culmina vel ſpinae quae trans fundum et latera expanduntur, et inter ea foveolae leviculae formantur, quae clare alveolos oſtendunt nobis futuros.

Procedunt in propria fodina tenui, ad imum hujuſce cavi alveolaris, vaſa et nervi, quae tempore procedente in canalem diſcretum et oſſeum mutatur.

Perſeverat proceſſus alveolaris dentibus accreſcere, immo aliquo tempore illos praevertit. Culmina, quae ad diſſepimenta ſtruenda deinceps deſignata ſunt, e lateribus cavitatis pullulaſcunt, et canalem, inſtar fornicum concavorum, ante cellae ſingulae orificium, tranſgrediuntur.

Dum excavantur cellae, arctiora evadunt orificia earum, et temporis progreſſu, parie-

tibus offeis prope, fed non penitus, circumdantur dentes contenti, puncto adhuc remanente aperto. Haecce structura cellarum fpecialis, ut probabile omnibus videndum eft, accommodata apparet ad defectum dentium relevandum, fulcrum ftabile, donec evolvuntur dentes, gingivis praebendo.

II. FORMATIO DENTIUM.

Dentes in initio quafi corpora carnofa vel pulpofa apparent. In foetu trimeftri vel quadrimeftri, quatuor horum vel quinque corpufculorum, in foveis proceffus alveolaris disjecta, videri poffunt; fed ad aetatem hancce maturam non valde diftincta fpectantur.

Circiter menfem quintum, et corpufcula pulpofa, et loca quibus continentur, facilius obfervata funt, praefertim anteriora, quae ifto tempore magis exacta funt. Necnon eodem tempore acumina inciforum primorum in duritiem offeam degenerantia, notanda funt.

Du-

Durante menſe ſexto vel ſeptimo, margines horum vel ſummitates quinque corpuſculorum jam enumeratorum ſimilem duritiem obtinere incipiunt, et primarium in oſſificatione etiam mediocriter progreſſum eſt: Necnon in praeſentia dentis pulpa ſexti formam propriam acquirit; adeo ut ad hancce aetatem, viz. ſemeſtrem vel menſem ſeptimum, enumerare poſſumus, in maxillis ambabus, dentes viginti, qui plus minus oſſificati fuerunt: Itidemque obſervemus quatuor aliorum ſtamina.

Dentium oſſificatio modo ſequente conſummatur. Imprimis, materia pulpae ſuperficiem obducit oſſea externam, quae in baſeos ſummitatibus, quam in ulla alia parte, citius conſpicua eſt. Lamella formatur oſſea, et dein altera, quae ad priorem interne adjungitur, donec gradatim, laminis ſerie continuatis, abſolvitur dentis durities; et quo magis augentur laminae in numero, eo magis minuitur pulpae proportio, adeo ut in ſumma ſenectute ejus veſtigia vix remanent ulla. Ubi in materiam vertitur dens oſſeam,

pars

pars corticalis, eburnea ac vitrea dicta, formari incipit, et ex membrana olim pulpam obducente occurrit haecce productio: Ita, a tali fonte, lamellas corticis internas primum formari, manifestum est. Sed observatione dignum est, corticis fibras a superficie partis osseae modo perpendiculari emergere, origine laminosa non obstante. Ubi per gingivam penetravit dens, crescere desinit cortex: Nam postea fonte caret.

Sic habet infans recens natus ex toto dentes viginti quatuor, sed nulli ex maxillis apparent. Aliquando, sed rarissime, contingit haec eruptio praematura; nam viderunt Bar. Van Swieten, et alii, 'Recens natos jam unum alterumve in maxillis ostendere dentem *.' At dum aetate provectior evadit infantulus, dentes gradatim duritiem osseam majorem obtinent, et circiter septimum, octavum, vel nonum mensem post natum, elevantur incisores, et cito gingivas penetrant: Et

* Van Swiet. Comment.

Et haecce dentium elatio primo in maxilla inferiore plerumque animadvertitur, atque a radicum productione oritur; nam, dum elongatur radix, in imum alveolum premit, et abhinc elevatur basis vel dentis corpus, donec in lucem erumpit. Antehac mutata est pulpa dentis sexti in materiem osseam.

Variat in diversis infantibus, prae aetate qua occurrit, dentium in lucem prolatio; haecce autem a viribus systematis non pendere videtur; etenim infantium dentes robustorum, quibusdam mensibus tardius quam debuerant, interdum erumpere incipiunt: 'In sana, vegeta, torosa, puellula, primus 'dens decimo nono mense prodiit, sequenti-'bus satis cito reliquis, et sine molestia fere 'ulla. In debilibus et morbosis, quandoque 'adhuc serius incipit dentitio; ex quibus pa-'tet, primorum dentium eruptionem diverso 'tempore etiam naturaliter contingere *.'

Formatio cuspidatorum et molarium absolute consummata, necnon ossificatio eorum, non

* Van Swieten. Comment.

non tam rapide, quam inciſorum completio, occurrunt. Omnes priores iiſdem ferme temporibus, viz. circiter menſem vicenarium, a cavernis erumpunt. Tamen molaris primus vel anterior intra alveolum ſaepe magis provehitur ad oſſificationem, quam cuſpidatus, et plerumque per gingivam primo penetrat.

A plurimis diviſi fuerunt molares adulti in parvos et amplos ; priorum ſunt duo, quibus dedit Hunterus nomen bicuſpidati. Sed forſan non eligendum eſt, quoniam, ut demonſtrat Monroius, tribus ſeu pluribus mucronibus praediti ſunt. Cuſpidati apte ſatis nuncupantur canini.

Dentes hactenus memorati ſoli ſunt, qui ullo modo utiles puerulo fiunt a menſe ſeptimo, octavo, vel nono, ad annum aetatis ſeptimum vel octavum. Nuncupati fuerunt dentes temporanei vel lactei, quoniam ab anno aetatis ſeptimo citius ſeu tardius effunduntur, vel mutantur omnes, et ab aliis ſuppeditantur ſedes.

Multo

Multo ſerius in vita erumpit dens ſextus, non, ſecundum Hunterum, uſquedum ad annum decimum vel duodecimum evaſit puerulus ; quippe Monroius circiter annos ſeptimum vel octavum eum plerumque extruſum conſpexit.

De connexu dentes inter et alveolos, ſequentia enumerare fert animus *. In collum vel contractam pulpae partem, ad dentem formandum deſignatae, videtur membrana vaſculoſa in oſſe vel alveolo adhaerens, et pulpam circumcingens, una cum adhaeſione gingivam inter et hancce membranam, quae, ut antea dixi, originem cortici praebuit. Utut haud inter ſe haerent pulpa eademque membrana ; e contra, ad talem conjunctionem praepediendam interponitur materies glutinoſa ; adeo ut tam facile quam dura et pia mater ſegregari poſſint.

Advertendum eſt, notas anteadictas ad inferiorem aeque ac ſuperiorem maxillam pertinere, niſi e contra ſit obſervatum.

III. DEFINITIO.

* A. Mon. Prael.

III. DEFINITIO.

Congruum argumento quasi uno hactenus non systematice tractato, tametsi in aliquibus occasionibus systema morbide afficiente, imprimis tradere definitionem audebimus, cui nomen DENTITIS damus.

Char. Morbus, infantulos a mense sexto aetatis ad finem anni secundi infestans; pyrexia, calore, rubore, tumore gingivarum, inquietudine, salivatione, et saepissime diarrhoea vomituque comitatus.

Ut mea memoria est quoad talem indagandam, illum hucusque locum in nosologia methodica tenentem, non explorare possumus: Et lubet nihil suspicari hancce omissionem, si omissio appellanda sit, irrepsisse, quoniam

quoniam a medicis haec ſyſtematis affectio, quaſi morbus, nunquam exiſtimata fuit.

A ſymptomatis eum graphice deſcribentibus, me judice, ordini Phlegmaſium in Synopſi Doctoris Culleni, omnium exactiſſima, viz. Cl. I. Ord. II. apte competeret. Etiamque reor, ordinis characterem et morbi naturam inter ſe ſic ſatis conſonare: At forſitan rara ſunt exempla in quibus facile fuiſſet accommodanda claſſis deſcriptio; ſaltem illa obſervare, ad quae ſpectat, difficile foret.

IV. HISTORIA.

Quo irritabiliores infantuli, eo graviora morbi ſunt ſigna; nihilominus, ſenſilitate immutata, evidenter eveniunt exacerbationes hujuſce morbi particulares, praeſertim ad initium et finem intervalli, in definitione enumerati. Igitur hocce temporis ſpatium, in periodos duas, his exacerbationibus notatas, lubet mihi dividere. Primam, quia ſextum

circiter menſem fere aegrum tenellulum premit, quando exſurgunt maxillis inciſores, Semiannualem nuncupare vellem.

Alteri nomen Seſquiannualis dediſſem ; nam circa menſem decimum octavum vel vicenarium, in genere, erumpunt e limitatione molares et cuſpidati. Porro, diſtinguuntur hae periodi vi ſymptomatum ; plerumque dentitionis ſymptomata ad periodum primam, potius quam ſecundam, benigniora ſunt, ut fere omnibus notata fuerunt.

Variat etiam vis morbi ad periodum ultimam : Nam a quibuſdam auctoribus obſervatum fuit, ſymptomata oriri pejora a gingivarum deſtructione, cuſpidatis extruſis, quam molaribus. Sic attamen in praelectionibus narravit Dr Young: ' A dente acuto ' quam obtuſo facilius perforantur gingivae ; ' igitur manifeſtum eſt, cur, durante mola- ' rium eruptione, quam inciſorum, magis ex- ' crucientur infantes.'

Sic enim habet celeber. Van Swieten. ' Omnia dentitionis mala magis metuenda ' ſunt, dum erumpunt dentes canini, qui

' obtuſum

'obtusum apicem habent, et satis crassi
'sunt *.' Addit etiam auctor idem, 'In-
'cisores acutum referunt cuneum; hinc fa-
'cilius membranam incumbentem findunt.
'Molares autem, licet latiorem superficiem
'habent, quam canini, et quatuor apices,
'facilius feruntur; quoniam non simul et
'semel, sed successive, illi apices emergunt.'
Sed ad historiam morbi ipsius nunc progrediamur.

In introitu dentitionis, vel prima dentium eruptione, antequam occurrat ulla affectio topica sensibus manifesta, perturbantur infantuli pruriginibus et perceptionibus gingivarum stimuleis, quas propensione pene perpetua ad illas digitis vel aliquo corpore duro atterendas detegunt. Dum crescunt hi sensus, gingivam ex aliqua parte plus minus affectam esse calore, rubore, et aliis inflammationis symptomatis, convenit.

Nunc evenit aucta salivae secretio; nam sputum in mentum copiose demittunt infantes.

* Comment.

tes. Sed in dubium vocatur a quibuſdam hocce ſymptoma, quoniam tam mature in caſibus aliquibus evenit. Me judicante, omen dentis cito prodituri aeſtimari poteſt, ubi nulla alia ſymptomata adhuc apparuerunt. Sic loquitur Van Swieten: 'Nares 'pluunt, genae rubent, a dentis emerſuri ir'ritatione, humoribus majori copia verſus 'caput derivatis *.' Sic Moſchion habet: 'Succedit et pruritus in meatibus auditoriis, 'et aures humeſcunt: Nonnullos ophthalmia 'corripit, et ſanguis ex canthis oculorum 'fluit †.' Fortaſſis obſervare poſſumus cito, partem gingivae quandam ab acumine dentis magis protuberantem, quam plerumque notata eſt, et a dolore acuto, qui neceſſario a tali cauſa ſtimulante effluet, tumor partis univerſus ſequitur; et revera infantem dentitidi affici raro exploratum habetur, donec plus minus tumoris in gingiva notari poteſt. In genere, pars, quae inter omnes eminet, candidula videtur.

Modo

* Comment.

† Apud Spach. gynaec.

Modo augebuntur pulſationes et corporis calor, et multum inquietudinis oſtendet aeger tenellus, et inquiete dormiet. Notatur in gradu conſpicuo calor in ore alumni; nam, dum ſugerit, in papilla nutricis plurimum ſentitur. Etiam ſolito avidiores ſugunt, forſan a ſiti adaucta, et, quaſi exterriti, in ſomno frequenter excitantur, nec ab eo recreantur. Evadit reſpiratio difficilis et brevis, et quam probabiliter tuſſi arida accomitata erit, quae quadantenus ab initio ad morbi ultimum infantulos quoſdam diſcruciat; ſed non ſignum eſt pathognomonicum. A doloris violentia, durante febrili ſyſtematis conditione, oriuntur ſubſultus tendinum, et creantur motus convulſivi, praeſertim capitis et faciei; et conſequuntur paroxyſmi nonnunquam epileptici. Porro, ut ita audio, exempla ſunt memoriae tradita, ubi in hydrocephalo fataliter finivit dentitio.

Si liberi, ſed raro eſt, laborent alvo adſtricta, in pejus ſymptomata ruent: Sed magis frequenter contingit, puerulos alvi profluvio affici, antehac ſymptomata haecce

gravia

gravia illos in diſcrimen adducunt; et ſi modice eveniet hic laevor inteſtinorum, omen morbi feliciter terminaturi exiſtimatus fuit; quoniam ſymptomatis febrilibus obviam ire, vel ſaltem talia lenire, aptus eſt. Sic loquitur Van Swieten: 'Alvus ſolito laxior dentienti-'bus infantibus prodeſt potius.' Et ſequentia docet Hippocrates: 'Quibus in dentitione 'multoties ſubducitur, illi minus convelluntur, 'quam quibus ita paucies *.' Inſuper protulit auctor † clariſſimus et illuſtriſſimus ſententiam quae ſequitur: 'Leve alvi proflu-'vium aliquibus in caſibus convulſionibus 'prorſum adverſari.'

Quinetiam obſervemus, quod per totum morbi curſum laborant aegri tenelli plus minus vomitionis, ab iiſdem cauſis, ut probabile eſt, quibus pendet diarrhoea, orientis. Sed de explicatione in futurum. Notatu porro dignum eſt, ventriculi contenta per vomitum ejecta eſſe acerrima.

V.

* Lib. de Dent.

† Morgagni.

V. DIAGNOSIS.

Ni me fallit animus, raro occurret morbus, qui talem dentitioni ſimilitudinem demonſtraret, ut in diagnoſe conſtituenda longe errare poſſimus. Signa pathognomonica hujuſce morbi ſatis efficacia mihi apparent. Nihilominus, ſalute tenellorum invocante, pauca in hoc loco animus eſt ſuggerere.

1*mo*, Infantuli, interea dum erumpi expectantur dentes, tuſſi ſicca, alvo laxa, et quadantenus febre, ſaepe diſcruciantur. Hae morbidae affectiones a vermibus in primis viis crebro pendere ſpectantur, praecipue ſi nulla ſit topica in ore affectio obſervata. Sed, ſi ad periodos vel ſemiannualem vel ſequiannualem olim notatas occurrant haec, a dentium extruſione, jam tum incipiente, maxime oriri ſuſpicarer.

2*do*, Impoſſibile mihi non apparet, quin, etiam in hiſce tenellulis, originem ducere

poſſunt

poſſunt inflammatio et gingivarum tumor a frigore, (eruptione dentium eodem tempore inopinata), cum forte ſymptomatis aliis ſimilitudinem odontalgiae gerentibus. Utcunque, ſi talia evenerint, praxin medicam quam parciſſime mutarent, methodo affectionem topicam tractandi, prae qua inter ſe diſcreparent, exempta, ut idaeam commemorarem ſolummodo ſufficiat.

3*tio*, Aphtha, *Thruſh* vel *Pipp* Anglice dicta, raro tantum gingivas afficit. Os internum, fauces, &c. potiſſimum occupat, et ſatis a dentitide ulcuſculis et deglutitione difficili diſtinguitur, quorum neuter ad dentitionem difficilem pertinet. Igitur, etiam ab oculo maxime incauto, nullum eſt periculum inter hos morbos male judicandi.

4*to*, Denique, in mentem venit alia affectio morbòſa, quae, ab aliquo ſpeciali, paritatem dentitidi feret, ſcilicet, labes venerea a matre accepta, praecipue in parte quadam gingivarum infantuli apparens. Tam multum variat conſpectus luis venereae et forma et viro, ut conjecturam hancce ſatis veriſi-

milem

milem reddit. Attamen, ſi occurreret talis gingivarum laeſura ſymptomatis dubiis et dentitidi ſimilibus, adhuc probabile eſt, famam maternam, pariter ac alia in ſtatu infantis apparentia, tam luculenter morbum notaſſe, ut cito ad judicium duceremur rectum.

Utut, ſi unquam ambigitur de indole morbi, vel ſi complicata fuerit dentitis ulla alia partium laeſione, inter talia facilius dijudicabimus, et veritatem intelligemus, ſi attentionem debitam parti, quae inflammatione afficitur, et liberorum aetati, habeamus.

Etenim, ut antea obſervavi, dentes nonnulli temporibus ſpecialibus erumpunt, alii aliis; ita, primo apparent inciſores, et ſitum inflammationis circa menſem ſeptimum et octavum notant: Tardius molares et cuſpidati, viz. circiter menſem vicenarium, et paulo citius, et ſic nota eſt nobis pars, quae huc aetatis ſignis inflammationis male apparet. Haec et talia facta ſatis ſtabilita diagnoſin, morborum ſimilitudinem geren-

 tium,

tium, nos edocere, faustam optime inserviunt.

VI. CAUSÆ REMOTÆ.

Mos est, et merito, hasce bifariam partiri, viz. in praedisponentes et occasionales. De prioribus imprimis agemus.

1*mo*, PRÆDISPONENTES.

a. Conditio fluidorum acris vel redundans, ut mea fert sententia, quaedam symptomatum topicorum magis expedite adducere videtur, praesertim inflammationem et tumorem partis affectae. Talis enim praedispositio interdum ad partem accendendam solum sufficit, causa occasionali nunquam applicata, vel saltem omnino ignota.

b. Sensibilitas magna vel irritabilitas cerebri et systematis nervosi, etiam systema totum, ab irritatione gingivarum topica, affici

et

et perturbari facilius objectet; et a tali corporis habitu pendere possunt pyrexia, convulsiones, paroxysmi epileptici, &c.

2do, OCCASIONALES.

a. Ossificatio dentis partis pulposae nimis vegeta, et incrementum abhinc rapidum, causa occasionalis, me judice, frequenter fiat. Talia certe non satis temporis permitterent ad partes gingivae illas gradatim tabescendas, et absorbendas, per quas penetraturus est dens. Oriatur itaque in gingivas interne pressura dentata.

Primitus fuit dens in corpore massa pulposa, et radice vel radicibus, Anglice *Fangs* dictis, vacuus. Ast, dum in corpore dentis completur cavum materie ossea, in illo effusa vel deposita, in radicem elongatur pulpa; et ad collum vel partem corporis dentis contractam inchoat haecce productio.

Dum in longum germinat radix, in alveolo altius surgit, donec antrorsum impellitur

corpus

corpus dentis totum per alveoli aperturam, et ad hoc consummandum ex parte macrescit alveolus, et absorbetur. Denique, gingivam ipsam facile perforat, ea lege ut nullum sit obstaculum dentis extrusionem topice impediens.

b. Gingivarum densitas ipsarum, ultra solitum, alia causa occasionalis denti obstans quandoque eveniat, utrum sit physica, seu ab externa et evidente causa acquisita. Hujusmodi conditio partialis symptomata usitata certo induceret, exitum dentis praepediendo. Nam, a tali obstaculo, fit contra gingivam pressio praeternaturalis: Et nunc, ut causam morbi immediatam enumerem, facio.

VII. CAUSA PROXIMA.

Talem, contra superficiem gingivae internam a dente inductam, quasi causam ex qua pendent symptomata omnia, pressuram spectare licet; itaque causa morbi proxima nuncupari potest. Procul dubio partes gingivae nervosas

nervoſas irritare ſufficit, et idcirco, affectiones topicas, viz. calorem, ruborem, et tumorem, ſpeciatim in medium afferre.

Exiſtimavit plerumque vulgus, dentem viam mechanice aperire, et gingivam premendo eam irritare, et infantulum poena et aegrotatione cruciare. Abhinc ſequuntur inflammationis ſymptomata.

Utut ſentiit jamjudum chirurgus Londinenſis praeclarus *, quod gingivam non penetrant dentes vi vel preſſura pura et mechanica, ſed ut, quando contra gingivam premere inchoant, et orta fuerunt ſymptomata ſupra dicta, irritatio, et, ab hac quae pendet, inflammatio, ad partem expreſſam tenuitatem gingivae et diſpendium producunt, in modum quo ageret res extranea in ulla alia corporis parte contenta.

Dentem quaſi corpus, gingivae reſpectu, extraneum contemplatur, eodem modo ſuperficiem partis affectae internam, cui applicatus eſt, irritantem, ut irritant apoſtematis pus, oſſis exfoliatio, vel ullum alium corpuſculum

* Johannis Hunter.

pusculum alienum, et idcirco symptomata similia, formatione puris solummodo dempta, concitantem.

Quoquomodo juste appareat ratiocinatio haecce in totum, eam non semper pro facto habendam fert animus suspicari, ex. gr. si tensa et firma fuisset caro gingivae, simul ac protrusio, celerior quam solet, dentis; vim talem contra gingivam mechanicam applicari posse, probabile mihi videtur, ut, causa effectum adaequante, oriatur inflammatio ad pus formandum sufficienter apta.

Nihilominus, e contra, si tarde opus perficiat natura, et in statu benigno gingiva sit, in sententiam auctoris literati expedite accedam, existimando, irritationem a dente orientem tam temperatam esse, ut tabem et corruptelam partium solum producere queat.

Addit vir idem eruditus, ‘ absorptionem ‘ in talibus exemplis partium solidarum oc- ‘ currere.’ Ne minima quidem ex parte improbabile est; sed, e contra, a diversis factis manifestis et exploratis confirmatum. Materiem alveoli osseam trans dentem extensam

tenſam eſſe, et pene convenire cernimus: Hancce partem alveoli decreſcere, et per abſorptionem avolare, neceſſe eſt, ut eveniat extrinſecus denti meatus. Similis ſubſtantiae contingit oſſeae abſorptio, ubi poſtea effunduntur hi dentes ipſiſſimi; nam illo tempore, cum reliquiis radicum paucis ex alveolis diſſiliunt. Ab his concludere vellem, quod, ſi abſorberi poſſit oſſea materia, facilius contingere abſorptionem gingivae ipſius certo conceſſum erit, praeſertim in his exemplis, ubi levis eſt inflammatio et ſuppuratione vacua. His tamenetſi expoſitis, ob multa ſuſpicandum eſt, (et ita exiſtimat Cl. Monroius,) cauſas, dum erumpunt, et praecipue dum mutant, dentes, agere mechanicas; ſeu forſan etiam vis mechanica partibus reſiſtentibus ſic applicata, eas, i. e. earum texturam, adeo commutare valeat, ut poſtea facilius abſorbeantur.

In hunc modum res uſitatae aeque ac inuſitatae a dentis preſſione omnes pendere videntur; quae, idcirco, pro cauſa proxima jure habenda eſt.

VIII. RATIONES

VIII. RATIONES SYMPTOMATUM.

De hac parte obſervandum eſt, quod ad ſymptomata illa explicanda adhaereſcam, quae dentitidem plerumque comitantur, et quae in morbi charactere enumeravimus. Si ad explicationem ſymptomatum omnium, quae aliquando, ſecundum vires morbi varias, apparent, aſpirarem, in argumentum nimis demerſus fuiſſem, et intempeſtive ſymptomatalogiam morborum aliorum uſurparem. Pergam igitur ex ordine definitionis.

1. Calor. Plurimae ſunt opiniones ad phyſiologiam caloris animalis ſtabiliendam hactenus traditae, ſed adhuc in dubium vocatae. Si fuit quaelibet univerſim adſcita, illa ad calorem auctum partis inflammatae explicandum extemplo uterer. Sed, ut ſe res habeat, eam rationi et factis ſatis congruam, ut mea fert opinio, commemorabo.

Sentit medicus Edinburgi praeclarus, et cujus fama per orbem volat, Doctor Duncan, calorem

calorem animalem evolutione phlogiſti a ſanguine produci, actione vaſorum huic rei ſubſerviente. Lubet mihi idcirco, ſub ea opinione, largiter in praelectionibus ſuis tradita, calorem auctum partis affectae ſpectare, quaſi a majore phlogiſti copia e ſanguine evoluta, propter actionem vaſorum adauctam, quae actio adaucta ab irritatione in fibrillis nerveis, dente prementi, orietur.

2. RUBOR. Eveniendum eſt neceſſario, quod conſociet ſe color rubicundus, cum motu vaſorum aucto; nam, illo tempore plus ſanguinis rubelli recipere coguntur, quam in ſtatu incolumi et naturali continent. Tamen haecce actio vaſorum accelerata, quaſi inflammationi requiſita, aeſtimari non debet, niſi in exemplis, ubi applicatae fuerunt cauſae irritantes, vel quae diatheſis totius ſyſtematis comitatur phlogiſtica. Nonnulla etenim phaenomenorum a relaxatione, vel vaſorum dilatatione, pendeant, quae conditio actioni auctae adverſata eſt.

3. TUMOR. Probabile mihi videtur, hocce phaenomenon a motu, vel actione vaſo-

rum tenuiorum et ſerum ferentium auctae, ortum ducere, unde non ſolum plus ſeri ſolito complectuntur haec vaſa, ſed etiam effuſio, e vaſibus exhalantibus in cellas partis diverſas, praecipue eas membranam celluloſam formantes, major eſt quam uſitate occurrit. In illis detinetur et accumulatur, quoniam illud non imbibunt, tam celeriter quam effunditur, vaſa inhalantia vel abſorbentia. Nonne haec retentio ex parte a conſtrictione in oſtiis abſorbentium ſpaſmodica oriatur?

4. INQUIETUDO. Infantem irrequietum et anxium eſſe a dolore non mirum eſt, ſed aeque expectandum. Hic neceſſario ab inflammatione et nervorum irritatione orietur, et forſan a quadam illorum diſtenſione, ex qua multum perturbantur ſenſorii functiones.

5. SALIVATIO. Aliam ſymptomatis hujuſce explicationem dare nequimus, quam partium ſympathiam eminere exiſtimando, et abhinc glandulas ſalivales ad motum, ut ſaliva copioſius ſecernatur, auctiorem excitari,

tari, ob irritationem in fibrillis gingivarum nerveis.

Ab omnibus conceſſum eſt, infantulos in omni corporis functione irritabiliores eſſe adultis. Ita facile afficiuntur convulſionibus et auctis ſecretionibus, quae ſat propoſitionem confirmant. Porro, majores ſunt nervi et etiam cerebra infantium quam adultorum, ſi in ſingulis molem totius corporis analogicam comparative perpendamus.

6. Diarrhoea et Vomitus. Laevitas inteſtinorum, quae tenellos ſaepiſſime vexat, ab irritabilitate totius ſyſtematis nervoſi, et ſympathia univerſali, probabiliter pendet. Sed ſentit profeſſor artis obſtetricae in hacce academia, (ut in praelectionibus docet,) illam a vi lactis extraordinaria in inteſtina recepti effici: Nam infantes, quando dolore laborant, praeter conſuetudinem, et forte ſatis ſuperque ſugunt, et, ſi non evomuerint, copiam lactis inſolitam ad canalem inteſtinalem ciendam et perturbandam, aptam eſſe, nemo dubitare poteſt. Sed in genere vomitionis plus minus occurrit, quae a diverſis

cauſis

caufis oriri poteft, modo a febrili corporis ftatu, modo a copia lactis deglutita, et ventriculi mobilitate, &c.

Utut, circiter periodum fefqui-annualem, non in caufa effe poteft fuctus immodicus: Igitur, fub finem dentitionis irritabilitati fyftematis, et praefertim primarum viarum, diarrhoeam necnon vomitum imputare fert animus.

7. Tussis. Unicum remanet fymptoma explicatu dignum, nempe, tuffis. Sed ad hoc penfum abfolvendum deficio. Ab eadem irritabilitate generali pendeat, probabile eft: Vel, fi acriores reddantur oris et faucium fecretiones a gingivis perturbatis, ftimulum dent glottidi, dum in ventriculum defcendunt, et in hoc modo tuffim fufcitent.

IX. PROGNOSIS.

Secundum morbi fymptomata, et corporis aegrotantis conditionem, ftabilienda eft prognofis,

nosis, et eligenda prognòstica signa. Si mediocria sint symptomata dentis eruptionem accomitata, una cum pyrexia parva seu nulla (et talia dentitionem infantium illorum, quorum fluida blanda et benigna plerumque sunt, sine cujuslibet vi magna, semper comitantur), finem morbi felicem pronunciemus.

Sed si operose per gingivam erumpet dens; si a dente sustollatur, et abhinc partes distendantur vicinae; si augeantur dolor, tumor, et inflammatio, et totius systematis gradatim generetur febris; si vehemens sit dolor, et systema nerveum ita interpellatum et animatum, ut nascuntur motiones convulsivae; si evenient paroxysmi epileptici, &c. plus minus ex rerum hic stantium violentia, et indole corporis concomitante, tenellum aegrotantem periculo objectatum vel securum profari audemus. Quamvis hae systematis nervosi affectiones plurimum periculi praesagiunt, tamen quandoque evenit infantulos a febris gravitate solummodo abripi.

Tamen,

Tamen, inquit Van Swieten *, non ſemper periculum a febre dentitionem comitante metuiſſe videtur Hippocrates; haec enim verba habet: 'Quibus in dentitione febris 'acuta aboritur, raro convelluntur †.' Necnon in hoc loco obſervabo, quod, ſi ſigna dentitionis pathognomonica, et praeſertim topica, deficiant, tamen affectiones quae adſunt generales, quaſi a tarda et difficili dentium eruptione pendentes, nobis ſuſpicari licet, quando pauci extra gingivas, quoad aetatem infantium, apparuerunt dentes. An variant pro certo ſymptomata ulla anni tempeſtate quam alia, an non, ignoro. Utut ſic ſcribit Van Swieten ‡, ſententiae Hippocraticae congruum: 'Caeterum hyemale tem-'pus dentitioni magis convenire ſtatuit, ita 'ut facilius emergant, caeteris paribus, hoc 'anni tempore.' Obſervavit etiam Hippocrates, 'illis, qui cum tuſſi dentiunt, dentes 'tardius

* In Comment.

† Hip. lib. de Dentit.

‡ In Comment.

'tardius erumpere, verùm in punctione magis extenuari *'

X. PROPHYLAXIS.

Ægri viribus destituti constitutio tenera remedia exhibendi occasionem nobis aufert. Porro, cum nobis minime innotescant quae mutus tenellus patiatur, de iis a theoria et conjecturis sententia ducenda est. Quaestio adhuc remanet, anne, scilicet, dentitio ad alios morbos systema praedisponit? Affirmative vult respondere pars hominum major. Igitur, rebus generis humani secundis, huncce morbum consideratione nostra celerrima et arrectissima dignum in memoria habere, magni momenti evadit. Ea lege cardinem medelae in prophylaxe ponere cupio.

Non difficile fuerit pensum, ut magnopere puto, morbum infantulis cavere, vel saltem impetui ejus obviam ire. Idcirco animum

* Lib. de Dentit.

animum firmum advertere liberorum gingivarum conditioni, omnibus, etiam nutricibus et parentibus, consulerem. Partem affici gingivarum exploratam habemus, si aetati infantuli invigilemus. Sed, si occurreret, ut nulla affectio topica distingui possit, et ut dentium evolutio inopinata sit, tamen attentionem, ad corporis indolem, qua gaudet aeger, dum exstat tempus dentitionis, etiam atque etiam commendarem.

Si ullo in modo praedominari diathesin inflammatoriam compertum sit, perseveranter, sed caute, i. e. quantum aetati tenellorum competit, adhibendum est regimen antiphlogisticum, cujus pars nulla est magis attentione digna, quam ea quae pertinet ad alvi moderatam solutionem. Ad hanc rem usurpanda sunt laxativa lenia: Hujusmodi est magnesia, quae necnon ad aciditatem ventriculi debellandam, si eveniret haec, bene commoda est. Haecce methodus ad morbum praevertendum utilis etiam invenietur, quando praevalet acrimonia vel fluidorum copia magna. Tunc, si a lacte depulsi fuerint, minu-

minuenda eſt cibi quantitas uſitata ſolidi, ſed liberius bibant. His obſervatis, diarrhoeae vel febri obviam eundum eſt.

Si habitudine irritabili praeditus eſt noſter aegrotus, omnia, quae illum mordent et irritant, evitanda ſunt. Talia ſunt calor eximius, vel ab aëre, vel cibo, vel lecti ſtragulis, productus; alvus adſtricta; medicamenta ſtimulantia, &c. et fortaſſis opiata exhibenda ſunt, ut poſthac dicemus. Sed, ſi emineat ulla primarum viarum ſpecialis affectio, utpote aciditas, vomitum, vel plus diarrhoeae quam ſalutaris eſt, producens, emendanda eſt, ut liquido patet, pulvere aliquo teſtaceo, uti e chelis cancrorum vel oculis. Necnon utile foret medicamen leviter aſtringens, veluti rhabarbarus. Tamen, dum hae ventriculi et inteſtinorum affectiones a totius ſyſtematis irritabilitate frequenter pendeant, indicata, ad poſteriorem minuendam, priores, ut probabile eſt, etiam amovebunt.

Erroris et incuriae juſte accuſaretur auctor, ſi mos omnibus notus et continue exercitatus eſſet neglectus, et quaſi ad numerum

prophylacticorum pertinens confiderari poteft, inftitutum volo liberis corpora dura dandi, ut in os ad gingivas fricandas et fecretionem falivae promovendam ingerant. Ad hanc rem fabricatum fuit corallium. Videntur et medici et nutrices opinione deduci, infantem inftinctus particularis ad talia utenda figna mittere, ex quo ea utilia effe concludere vellent.

Aft, anne funt ulla in caufa ad illorum commodum fubdubitandum? Quae in mentem veniunt libere in medium proferrem. Quod infantulus nunquam inftrumentum efflagitare videretur, vel uti cupiret, nifi dolor nonnullus et difficultas jamjudum gingivas affecerint, magnopere fufpicor. Tunc unde oritur haec proclivitas gingivam atterendi? Huic, ut probabile eft, refponderet Stahlianus, animam, in arte medica vim medicatricem naturae dictam, hic praefidere, et rationem relevandi libero fuggerere.

Minime, me judice. Corpufculum parti affectae fuftollunt folidum, una eademque ratione ut dentem contrectat adultus, qui

eum

eum dolore discruciat, quoniam ei levamen temporaneum, et doloris subductionem, praebet.

Hocce satis credibile mihi apparet. Quali speculationi theoreticae hoc solatium confidemus, dici vix potest: Sed omnibus innotescit factum, et a plurimis expertum habetur.

His suggestis, utilitatem et necessitatem consuetudinis suspicarer, et putarem, quod una duarum sequelarum malarum frequenter contingere debet, viz. vel incrementum doloris, ex quo sequitur nimietas inflammationis, (nam, ob causae proximae naturam, dolorem primarium existere, sine ulla vel saltem perexigua, imaginari possum), vel talis densitas seu gingivae induratio, qualis, ad pronam dentis extrusionem impediendam, multum spectaret. Sed ex rebus vanis hae conjecturae fortasse ducuntur, et ad opinionem adversam stabiliendam argumenta sint validiora.

Notandum est, hisce observationibus prophylacticis finitis, medicos raro consuli, do-

nec

nec morbo ipſo laborant infantuli, quanti quanti ſint momenti obſervationes jam enarratae. Tandem ad methodum medendi tractandam ducimur.

XI. CONSILIA CURATORIA.

Quandoquidem, in plurimis exemplis, affectio eſt dentitis mere localis, paulula vel pyrexia nulla comitata, conſilium curandi primarium a nobis deponendum erit,

1. Irritationem et tenſionem partis affectae amovere, quae, ut antea dixi, a dentis preſſione fibrillas nerveas mordentis oriuntur. Sed, porro indicationem ſecundam adjungendi neceſſitatem habeo, viz.

2. Irritabilitatem ſyſtematis minuere; nam, quo magis eſt haecce praediſpoſitio, eo magis afficietur ſyſtema ab affectione aliter mere topica.

Ad indicationem primam abſolvendam, topicis remediis potiſſimum utimur. Inter omnia

omnia eminet ſanguis topice ſtillatus ; quoniam tam luculenter removet diſtenſionem partis tumefactae. Conſuluerunt aliqui gingivam tumidam uſque ad dentem ſcarificare et ſecare, quae non ſolum ab haemorrhagia, quae contingit, levamen praebet, ſed etiam tenſionem amolitur, et denti antea obſtructo exitum facilem ſuppeditat *. Nihilominus ad hoc remedium celeriter recurrere non debemus; ſi, etenim, extruſio dentis non ſatis promoveatur, latera vulneris vel ſciſſurae, a cultro inciſorio factae, cito ab intentione prima, ut loquuntur chirurgi, i. e. ſine inflammatione et ſuppuratione vaſorum inciſorum, adunant, et male fuerunt operae poſitae.

Affectionem pejorem fieri, a vulneris adunatione, non, ut aſſeruerunt aliqui, dicam ; quoniam, tam prompte conjungi poteſt, ut reor, ab intentione prima, ut nulla remanebit cicatrix ; advertendum eſt inſuper, cutis raritudinem,

* Praxis gingivam ſecandi, a tempore quo vixit Ambroſius Parre, uſurpata fuit. Ille primo in liberos ſuos eam exercere auſus eſt.

raritudinem, carnis et membranae cellularis exilitatem, in ſumma, vulneris profunditatem, rem eſſe nullius momenti, et ad eſcharam formandam inidoneas, ſi ſupra dentem occurreret adunatio partium. Veruntamen, in affectione admodum recente, praxin evitare debemus: 'Fama etiam medici,' inquit Van Swieten, 'inſigniter periclitatur, ſi in-'ciſionem ſuaſerit, nec hac facta dens appa-'reat; et novi contigiſſe, ut dens octo men-'ſibus poſt factam inciſionem eruperit tan-'tum *.'

Aliqui venam jugularem pertundere monent; ſed talis operatio crudelis, et forſitan aliquando periculoſa, videtur: Et evacuatio a vaſis parti affectae vicinioribus melius eſſet ceſſura. Magis igitur arrideret applicatio hirudinis ad gingivam dolentem, quae celerius praeberet levamen, ſi modo levamen a topica ſanguinis miſſione ſpectandum.

Cautela tamen opus eſt, ne hirudo deglutiatur, quod nonnullis accidit: In hunc finem

* Comment.

finem praeſtaret, eam ope cyathi et phialae admovere.

Concedendum eſt autem, quod tale remedium, propter vagitus et clamores infantis continuos, valde ſit incommodum; idcirco, in loco ejus uſurpanda ſunt alia relaxantia, qualia ſunt linimenta mitiora, et fotus maxillis externe adhibendi, dum ſumma cura à frigore caput defenditur. Sed parum proderunt, ni fallor, linimenta omnimoda; quoniam, ad gingivas inunguendas, applicari non poſſunt, adeo ut ſat temporis remaneant, ſed, e contra, vel exſpuitione vel deglutitione inefficacia fient, et forſitan, ad hunc finem, ob indolem relaxantem, eminet ſaliva ipſa. Conſuluerunt aliqui gingivis animalium cerebra; ſed haec nihil amplius quam caro animalis prodeſſe queunt, et ambo titivilitia ſunt.

Ubi autem ſymptomata topica ingraveſcunt, et periculum minitantur, congruum videretur, gingivam ſupra dentem prementem ſcalpello dividere. Si pars aliqua prae aliis tumidiuſcula conſpicitur, hic peragenda

incifio; raro bene perficitur, et in genere nimis angufta. Mos eft incifuram tantum effingere unicam; aft felicior foret eventus, fi cruci fimilitudinem gefferit. Sic confulit Monroius; et ad hunc finem fufficit fcalpellum commune. Symptomata localia, uti et totius fyftematis, tantopere pendere videntur a dentis irritatione, ut, cum fic ei tranfitus fit patefactus, fubito omnia evanefcant.

Eidem medico praeclaro, jam nunc memorato, innotuit, quod gingivarum caefura ad convulfiones et paroxyfmos epilepticos debellandos profuit. Veruntamen, in praelectionibus, etiam atque etiam commendat, mature ad remedium recurrere, antequam ingravefcit morbus, et haecce fymptomata apparuerunt; quoniam, fi diu procraftinatum, frequenter deferit. Porro, in quibufdam cafibus, quos vidit Monroius, portio gingivae orbicularis omnino exfciffa fuit. 'Incifio 'pro dente inciforio erupturo,' ut monet Fouchard *, 'fecundum longitudinem max- 'illae

* Le Chirurg. dentifte.

'illae arcus fieri debet.' Credit etiam Van Swieten, ſimilem pro canino neceſſariam, pro molaribus crucialem *.

Aliqui gingivas leviter perfricare ſuadent, exiſtimantes, quod talis attritio multum adjuvaret preſſuram dentis, ad partes reſiſtentes deſtruendas. Alii adhibent ceram, alii glycyrrhizae vel althaeae radicis fruſtulum, quia, dum atterunt, relaxant. Corallium, quondam magnopere uſurpatum, nunc vel parvi pendetur, vel nocere creditur, ob duritiem ſuam, et fruſtum a multis anteponitur. Forſan inter omnes, hactenus enumeratas, methodos, eminet, propter operandi modum laevem et modicum, ſuctus digitorum; huic proni ſunt infantuli, et utendum dat celeb. Monroius. Gingivas atterendi utilitas analogice confirmatur, ſi geſtum perpendemus animalium, quae, durante eorum dentitione, omnia manducant. Si talia nil profunt, nil ſaltem obſunt, et forſitan, ex eorum uſu, aliquot commodum redundet, eo quod ſalivae ſecretionem adaugeant, et ſic fluida a gingivis dolentibus eliciant.

* Comment.

Dum ſic gingivarum affectiones mitigare conamur, aliqua ratio totius ſyſtematis habenda. Inde, ſecunda neceſſaria fit noſtra indicatio, viz. quae reſpicit imminutionem irritabilitatis totius corporis. Infantes hoc vitae ſtadio, quadantenus ſolito irritabiliores, eſſe obſervantur. Omnia igitur, quae hanc irritabilitatem fovere poſſunt, fugere oportet. Irritant calor externus, ſitis ſenſatio, acria ingeſta, vel primarum viarum ſaburrae; haec itaque evitanda.

Si ſugere deſiverit infans, omne cibi calidioris genus procul abigendum eſt, propter conditionem dentium irritabilem: In hunc finem ſic docet Van Swieten *: 'Tanta 'gingivarum teneritudine ſaepe affligitur 'infantulus, unde fit ut tactum corporis 'duri, e. g. cochlearis, vix ferre poſſint; et 'hinc patet utilitas differendi ablactionem, 'donec dentitio abſoluta fuerit. Mollem 'enim nutricis papillam longe facilius fe- 'runt.' Quandoquidem vigilia, vel ſomnus irrequietus a praeſentia ſtimulorum oriuntur, laudanum liquidum, vel ſyrupus e meconio,

* Com. de Aphor.

meconio, propinatur. Opiata vero ſaepius uſurpata alvum reddunt immorigeram. Hac de cauſa ſubinde dentur, quae alvum facile, ſed leniter, ſolvunt.

Irritabilitate ſic tempeſtive debellata, ſaepius febris fomes amovetur: Si, nihilominus, febris ſuperveniat, dummodo pulſus fortis, calor magnus, et ſitis moleſta, in corpore vegeto occurrant, ſine mora ad venaeſectionem generalem confugiendum eſt. Alvus, in tali caſu, lubrica tenenda eſt: Et, durante paroxyſmo febrili, commode adhibetur julapium ſalinum, et id genus refrigerantia.

Si ſymptomata oriantur graviora, cum motibus convulſivis, epiſpaſtica applicentur, utpote quae ſimul inflammationem et motus inordinatos ſedare valent: Notandum eſt autem, quod in conſtitutionibus irritabilioribus, ea objectionibus ſint obnoxia, ob vires quas exerunt ſtimulantes; hinc etenim non ſolum ſuſtentari, ſed forſitan intendi, poſſit febris. Ubi tales occurrunt caſus, eorum vicem ſupplere poſſunt pediluvia; nec non, ſi urgeant

ſubſultus

ſubſultus tendinum, pedibus cataplaſmata perutilia ſint; at, ne frigeſcant, attendite.

Aliquando contingit, ut dum adſint convulſiones, vires aegri multum deprimuntur, et ſomnolentus fit. Monuit Hippocrates, 'Quicumque dentientes bene habiti remanent, 'et altiori ſomno premuntur, periculum eſt, 'ne convulſione corripiantur *.' Hic aliis remediis praeferenda ſunt tonica et ſtimulantia, ut energia vitalis corroboretur, et excitetur. Huic propoſito conveniunt Spir. corn. cervi, Spir. vol. alk. Tinctura fuliginis, et epiſpaſtica dorſo, vel pone aures, admota. Sub capite febrium a dentitione orientium ſic conſulit Sydenhamus. 'R. Spir. c. c. 'gut. ii. vel. iii. vel. iv. pro ratione aetatis in 'cohl. i. vel altero aq. ceraſor. nigr. vel ju-'lap. alterius adpropriati; exhibeantur quar-'ta quaque hora, ad vices quatuor, vel ſex †.' Necnon obſervatis Sydenhami conſtat Boerhaavii aphoriſmus, qui ſequitur: 'Convul-'ſiones hinc,' nempe, a dentitione, 'oriundas 'minuta ſpir. cornu cervi doſis feliciter tol-'lit *.'

* Liber. de Dentit.

† Proceſſus Integri.

'lit *.' Priora ſymptomata allevare poſſunt; ſed incommoda videntur ea dotes propter ſtimulantes, quae inflammationi faſces addere poſſunt.

Denique, obſervandum eſt, ſymptomata dentitidis, in exemplis quibuſdam, ab ordine, quo perforant gingivas dentes, enormi pendere. Hic inter inciſores plerumque occurrit. Quando igitur horum duo dentium invicem ſe inclinant, adeo ut dentem alterum intermedium emergere praepediant, et eum oblique, vel intus vel extus, per gingivas penetrare urgeant, abſque mora alteruter extrahatur, opus eſt. In hoc modo, denti antea coercito exitum praebebimus mitiorem, et eodem tempore dolorem inuſitatum, neceſſario a tali cauſa orientem, cito amovebimus, vel ſaltem inſigniter allevabimus. Necnon, digiti preſſura materni denti nunc liberato ſubinde applicata, utilis foret. In ſitum enim naturalem, et proprium ſic citius trahetur, ubi vi hacce mechanica opprimitur.

In univerſum autem agnoſcimus, quod, praxin nunc ubique feliciter obſervatam, nequaquam

* Aphor. No. 1378.

quaquam in dubium vocamus. Mitiſſime tamen tenellus tractandus eſſe videtur, topicae inflammationis ſemper habita ratione.

XII. CONCLUSIO.

Pauca, non parvi momenti, ſed attentione medici maxime digna, de dentis ſexti eruptione, adhuc addenda ſunt. Jamjam hunc dentem in maxillis formari ad periodum vitae maturam obſervavi; ſed plerumque in tenebro alveoli obruitur, uſquedum aetatis annum ſextum vel ſeptimum jam attigerit infans. Raro autem accidit, ut puerulus male afficitur, dum ille erumpit: Proinde talis affectio fere inopinata fuit; ſed quandoque morbidis ſignis pro certo concomitatur, ut Clar. Monroio innotuit.

Hic ſagax medicus, in praelectionibus anatomicis, hiſtoriam teſtatur puellae ſeptennis, quae, ſub eruptione dentis ſexti, chorea Sancti Viti, aliiſque ſymptomatis convulſivis, dimidii tantum corporis, laboravit. Ejus

autem

autem conſpectis gingivis, inſignis apparuit affectio topica, ab hoc dente gingivam in latere corporis affecto premente: Inciſio ſtatim facta fuit, et portio orbicularis gingivae exſciſſa: Nihilominus affectio nervoſa, ex vi forſan conſuetudinis, aliquamdiu remanebat; tandem vero gradatim evanuit. Non longo poſt tempore, dente ſexto, in alterius gingiva lateris, ſimul erupturo, hoc quoque corporis latus ſimili correptum fuit affectione, quae eodem tractandi modo gradatim quoque deceſſit.

Alio etiam viro in hac urbe vitam degenti, nuper occurrit occaſio videndi puellam, quae ſub vitae periodo, qua dens ſextus ſaepiſſime erumpere ſolet, convulſivis afficiebatur ſymptomatis; et, licet in hac aegra omiſſa fuit gingivarum inſpectio, tamen veri videtur ſimillimum, quod haec ſyſtematis affectio a dentis irritatione proficiſcatur.

Ab hiſce caſibus, talem corporis conditionem morbidam, circiter hoc vitae tempus occurrentem, a dente aegre protruſo pendere,

conjectura

conjectura assequamur, licet; gingivas igitur examinare nunquam non debemus.

Unde pendeat discrimen inter dentitionem humani et bruti generis, difficile est explicatu; et cur apud illud aegrius, apud hoc vero multo levius, evadat, neutiquam exponere aggredimur.

* * * *

Quod potui, feci; quot quantaque omisi, sive parum accurate exposui, haud nescius recognosco. Rei tamen novitas, et auctoris tyrocinium, concilient veniam. Reliquum tantum est, ut praeclaris hujus Academiae Professoribus cordatas, ob beneficia in se collata, gratias agat.

Inter summos autem illustres, Monroium, et Homium maximis efferre laudibus devinctus voveo. Monitiones quibus, tum publice tum privatim, me toties dignati fuerunt, in alta mente reponuntur, et in perpetuum reponentur, dum spiritus hos regit artus.

Te

Pariter et vobis, Medici, qui apud clinicos, aliosve in Nosocomio regali nostro aegrotantes, operam tam fructuosam dedistis, haud parum debeo. Quantum enim emolumenti ex hoc fonte profluat, dicant studiosi.

Te demum, egregie Duncane, eulogio complectar. Comitatis tuae, praeceptor, amice, dubiis in rebus consultor, usquam meminisse juvabit. Pergas, ut incepisti, et ingenii, eruditionis, et industriae diuturnam et honestam famam, florenti TIBI tribuat aevum.

F I N I S.